

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Geopolitika Japonska v procesu globalizace a geopolitických změn

Autor práce: Bc. Petr Mašek

Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

Práce ve všech směrech odpovídá nárokům kladeným na diplomovou práci. Práce je z větší části sepsána střízlivým jazykem bez zbytečného „vatování“ textu. Na několika místech autor sklouzává k mírně novinářskému žargonu či používá nevhodné amerikanismy (např. na str. 45 formulace „nasazení [ozbrojených sil] při zahraničních kampaních“ – správně „při zahraničních vojenských akcích“), nicméně jedná se spíše o výjimky, které nenarušují celkový ráz akademického textu. V celé práci jsou důsledně dodržována základní citační pravidla. Po formální stránce se v práci objevuje několik drobných následujících nesrovnalostí:

- na str. 36 je v závorce uveden odkaz na subkapitolu 3.2.4, ačkoli žádná takováto kapitola v práci není;
- na str. 37 je v textu odkaz č. 11, avšak příslušná poznámka pod čarou chybí;
- na téže straně autor nesprávně používá slovo „díky“ – viz „Tyto myšlenkové proudy nakonec nezískaly výraznější vliv díky své nejednotnosti, nejasným formulacím....“. V tomto případě by bylo vhodnější použít slovo „kvůli“;
- autor používá v práci zkratky, z nichž některé jsou anglické (PKO, TNC), zatímco u jiných vychází z českého názvu (PZI, ZS) – rozhodně by bylo vhodné zvolit jednotný přístup. Navíc některé zkratky používané v textu nejsou obsaženy v seznamu zkratek – např. JCP (Japonská komunistická strana)
- v obr. 14 na str. 83 není zřejmé, co znamenají jednotlivé „vazby“ (Vazba 1, Vazba 2, atd.) – autor by měl uvést krátké vysvětlení přímo u obrázku nebo alespoň v hlavním textu.

Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.)

Práce má jasně stanovené cíle, které autor rozpracovává do jednotlivých výzkumných otázek a přesně formulovaných hypotéz. Ačkoli si autor zvolil po všech stránkách náročné téma, nesklouzl k povrchnímu pohledu, ale dokázal „vyhmátnout“ podstatu problému.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Ačkoli v současné době existuje poměrně široký teoretický rámec globalizace, autor prokázal schopnost zvolit takový teoretický přístup, který nejlépe základní výzkumné otázce. Teoretická část práce je vyvážená a vytváří seriózní základ pro část analytickou. Osobně bych uvítal i přehled japonských teoretických přístupů k dané problematice, nicméně uvědomuji si, že v tomto směru byla míra autorova vzhledu omezena přístupem k základní teoretické literatuře. Ze seznamu použité literatury a zdrojů je patrné, že autor pracoval zejména s literaturou zaměřenou na problematiku geopolitických aktivit Japonska, zatímco hodnocení ekonomického vývoje opírá o podstatně menší okruh odborné literatury. Celkově je však seznam literatury vyvážený a reprezentativní.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Po metodologické stránce je práce vhodně ukotvena. Autor prokazuje dobrou znalost standardních metod a vědeckých postupů, které správně aplikuje na řešenou problematiku. Většinu svých tvrzení dokládá relevantními daty s vysokou vypovídací hodnotou.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Těžiště práce spočívá v analytické části, ve které autor propojuje politický a ekonomický rámec globalizačních procesů, kterým dnes Japonsko čelí. Nutno poznamenat, že větší pozornost je věnována vývoji vnitřní a zahraniční politiky na úrok ekonomických vztahů (vlastnímu ekonomickému vývoji je věnováno jen 5 stran), nicméně tato nerovnováha do jisté míry pochopitelná a souvisí s celkovým zaměřením práce.

I přesto, že se autor poctivě snažil postihnout většinu základních trendů ve vývoji poválečné japonské společnosti, některé části práce vykazují drobné nedostatky, z nichž pro ilustraci vybírám několik podstatných příkladů:

a) V kapitole 2 (Faktory ovlivňující japonskou geopolitiku) a kapitole 3 (Zahraniční politika Japonska) by si větší pozornost zasloužila hlubší analýza vlivu USA na japonskou poválečnou společnost. Autor se sice dotýká základních parametrů okupační správy, nicméně USA ovlivňovali vývoj Japonska podstatně významněji, než zmiňuje autor ve své analýze.

b) Kapitola 4 (Geopolitické aktivity Japonska) je po obsahové stránce mírně nevyvážená – značná pozornost (možná až přehnaná) je věnována hodnocení významu zahraničních cest japonských politiků, zatímco další roviny geopolitických aktivit jsou načrtnuty jen v hrubých obrysech. Jmenovitě mám na mysli subkapitoly 4.2 a 4.3., jejichž rozsah činí necelou jednu stranu, přestože se v obou případech jedná o velice závažnou problematiku

c) Obdobnou nevyvážeností trpí i kapitola 5 (Ekonomický vývoj). Za nedostatečnou považuji subkapitulu 5.3 (Japonská ekonomika na počátku 21. století) v rozsahu pouhých 13 řádků (sic!). Navíc je výklad v podstatě ukončen rokem 2003 a následující subkapitola 5.4 (Abenomika) pokračuje ve výkladu až od roku 2012. Z analýzy tak vypadlo celých 9 let, které byly pro vývoj japonské společnosti zásadní.

d) V subkapitole 5.4 (Abenomika) autor zmiňuje tři pilíře (v japonské terminologii „tři šípy“ – *sanbon no ja*) abenomiky, přičemž druhý pilíř vztahuje k „rozsáhlým investicím do infrastruktury a obnovy oblastí zasažených cunami“ – ve skutečnosti je pojetí tohoto pilíře podstatně širší a souvisí

s uvolněnější fiskální politikou, do které patří například i vládní výdaje zaměřené na tvorbu nových pracovních míst apod.

d) V kapitole 8 (Problémy současného Japonska) postrádám problém prohlubující se ekonomické nerovnosti, sociální disparity a rostoucí relativní chudoby. V kontextu celé kapitoly považuji za značně povrchní subkapitolu 8.4 (Deflace a nízká poptávka), která čítá pouhých 13 řádků (sic!)

e) Na str. 43 autor píše, že „[bezpečnostní] smlouva [z roku 1951] ustanovovala ... povinnost Japonska zřídit nepočetná vlastní vojska pojmenovaná Síly sebeobrany (SDF)“. Ve smlouvě se ve skutečnosti nemohl objevit termín „Síly sebeobrany (*Džieitai*)“, neboť tyto Síly (včetně jejich označení) vznikly sloučením tzv. „Bezpečnostních jednotek (*Hoantai*)“ až v roce 1954. V době podpisu smlouvy však už Japonsko mělo „předchůdce“ dnešních SDF, kterým se říkalo „Záložní policejní sbory (*Keisacu jobitai*)“

Závěry práce (odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.)

Práce má jasně formulované závěry, které vyplývají z provedené analýzy. Pozitivně hodnotím i fakt, že se autor snažil v závěrech naznačit možný budoucí vývoj a směřování geopolitiky Japonska.

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Autor si zvolil obtížné, komplexní téma, jehož podrobná analýza by vydala minimálně na práci doktorskou. Přestože práce není – zejména po stránce teoretické – nijak objevná, propojení její teoretické a analytické části svědčí o tom, že se autor snažil vyrovnat s nelehkým úkolem zodpovědně a se ctí. Největší přínos práce spatřuji v přehledném a jasném utřídění teoreticko-metodologických přístupů a shromáždění řady cenných primárních dat; za základní nedostatek práce považuji obsahovou nevyváženost hloubky analýzy jednotlivých aspektů japonské geopolitiky

Otázky k obhajobě

1. V současné době je centrem pozornosti tzv. právo na kolektivní sebeobranu (*šúdanteki džieiken*). Jak vypadá v tomto ohledu současná situace v Japonsku, zejména ve světle posledních kroků vlády premiéra Abeho? Jak tuto politiku vnímají sami Japonci a jak jsou tyto aktivity vnímány v zemích východní a jihovýchodní Asie, které mají historickou zkušenost s japonským militarismem? K jakým geopolitickým změnám by mohly vést případné snahy Japonska o revizi 9. článku japonské ústavy a případné posílení vojenské síly Japonska?

2. Vztahy mezi Japonskem a Čínou byly po staletí charakteristické výlučným postavením jednoho či druhého aktéra - do Opiových válek to byla Čína, od období Meidži to bylo Japonsko. Do jaké míry je udržitelný současný stav, kdy v oblasti východní Asie soupeří dva nejsilnější státy o politickou a ekonomickou hegemonii?

Datum: 1. 9. 2015

Autor posudku: Doc. Ing. Jan Sýkora, M.A., Ph.D.

Podpis: